

رجعت

مقدمه:

یکی از روش‌های اثبات امامت، بحث رجعت است. رجعت مطلب بسیار عجیب و مرموزی است و در این زمینه به اندازه‌ی کافی کار نشده است. رجعت در مقام عجیب بودن، از ظهور بالاتر و از قیامت پایین‌تر است. امام باقر (ع) می‌فرماید: «ایام الله سه روز است: روز قیام قائم، رجعت و قیامت.»
رجعت یکی از مباحث برجسته‌ی شیعی است و در بسیاری از روایات در کنار اصول مذهب آمده است. رجعت در لغت به معنای بازگشت است. در ادبیات دینی برای مفهوم رجعت، از واژه‌هایی مانند «گره» و «اوبه» نیز استفاده شده است.

رجعت در زیارات:

در بسیاری از زیارات، به موضوع رجعت اشاره شده است. زیارت‌نامه‌ها به ما می‌آموزند چه چیزهایی را باید یاد بگیریم؛ علم نافع و غیرنافع چیست و چگونه عمل کنیم.

در «زیارت جامعه کبیره» که امام هادی (ع) آن را به ما آموخته‌اند، آمده است:

❖ «مُؤْمِنٌ بِلِیَابِکُمْ، مُصَدِّقٌ بِرَجْعَتِکُمْ»

شیعه‌ی اهل بیت، نه تنها باید به رجعت آنها ایمان داشته باشد، بلکه باید تصدیق‌کننده‌ی رجعت، در بین مردم باشد. و دیگران به واسطه‌ی کلام و رفتار او، به رجعت ایمان بیاورند.

❖ «مُنْتَظِرٌ لِأَمْرِکُمْ، مُرْتَقِبٌ لِذَوْلَتِکُمْ... وَیُحْشِرُ فِی زُمْرَتِکُمْ، وَیَکْرِ فِی رَجْعَتِکُمْ»

در این زیارت، علاوه بر اعتقاد به رجعت اهل بیت، به رجعت مومنان نیز اشاره شده است و شیعه درخواست می‌کند در زمره‌ی رجعت‌کنندگان باشد.

در «زیارت اربعین» که برای فهم آن، لازم است یک چله‌ی زیارت عاشورا را گذرانده باشیم؛ آمده است:

❖ «وَأَشْهَدُ أَنِّی بِکُمْ مُؤْمِنٌ، وَبِلِیَابِکُمْ مُوقِنٌ»

شیعه پس از گذراندن دوره‌ی امام‌شناسی و ایمان به اهل بیت؛ به بازگشت آنها یقین پیدا می‌کند.

نظر علمای شیعه در مورد رجعت:

شیخ مفید می‌گوید: «خداوند مردگان را به همان صورت‌هایی که در گذشته بوده‌اند، برمی‌گرداند. پس گروهی را عزیز و گروهی را ذلیل می‌کند. اهل حق را بر اهل باطل نصرت می‌دهد و مظلومین را بر ظالمین غلبه می‌دهد. این واقعه هنگام ظهور مهدی آل محمد (ص) خواهد بود.»

سید مرتضی، از علمای بزرگ شیعه می‌گوید: «عقیده‌ی شیعه چنین است: خداوند هنگام ظهور امام زمان (عج)، گروهی از شیعیان را که پیش از ظهور آن حضرت از دنیا رفته‌اند، به دنیا باز می‌گرداند تا آنها به یاری و همراهی و درک وجود مقدس آن حضرت نایل آیند. و نیز بعضی از دشمنان حضرت را زنده می‌کند، تا از ایشان انتقام گیرد و آنها برتری حق و پیروان حق را نگرسته و اندوهگین شوند.»

برخی از علماء که تعداد آنها بسیار اندک است معتقدند، مراد از رجعت این است که دولت دوباره به دست یکی از اهل بیت می‌افتد و آن فرد آقا صاحب الزمان است. ولی با توجه به آیات قرآن و روایات فراوانی که در این زمینه وجود دارد، معلوم می‌شود که:

مراد از رجعت این نیست که حکومت به اهل بیت برمی‌گردد؛ بلکه رجعت به معنای بازگشت دوباره‌ی همه‌ی اهل بیت است.

ضرورت اعتقاد به رجعت:

اعتقاد به رجعت تا حدی مهم است که امام صادق (ع) می‌فرمایند: **«از ما نیست کسی که به رجعت ما ایمان نداشته باشد.»**

امام صادق همچنین می‌فرمایند: **«هر کس به هفت چیز اقرار کند، مؤمن است. اقرار به ولایت، ... ایمان به رجعت.»** و جایگاه ایمان به رجعت را هم سطح اعتقاد به ولایت می‌دانند.

حر عاملی در ضرورت اعتقاد به رجعت، می‌گوید: «و از جمله ادله‌ای که رجعت را صحیح و ضرورت آن را بر هر آشنا و اخبار مسلم دانسته؛ این است که در هیچ یک از ضروریات، مثل وجوب نماز و حرمت زنا، بیش از رجعت، حدیث وارد نشده است. شاهد این گفته، روایات اهل سنت چون فخر رازی، زمخشری و ... است که در کتاب‌های خود، شیعه را معتقد به رجعت دانسته و به آن اعتراض می‌کنند. این خود دلیل آن است که رجعت صحیح بوده و مختص امامیه و از ضروریات مذهب ایشان است.»

رجعت در ادیان ابراهیمی:

یکی از ضروریات در ادیان ابراهیمی، موضوع رجعت است.

• در **عهد عتیق**، کتاب اشعیا، باب ۲۶، آیه ۱۹؛ آمده است:

«مردگان تو زنده خواهند شد و جسدهای من خواهند برخاست. ای شما که در خاک ساکنید، بیدار شده و ترنم نمایید! زیرا که شبنم تو شبنم نباتات است. و زمین مردگان خود را بیرون خواهد افکند.»

یهودیان اعتقاد به معاد را از دست داده‌اند و این آیات که از دست تحریف آنها در امان مانده، مربوط به بازگشت مردگان در دنیا و رجعت است.

• در **عهد جدید**، کتاب متی، باب ۲۷، آیه ۵۰؛ آمده است:

«و قبرها گشاده شد و بسیاری از بدنهای مقدسین که آرمیده بودند، برخاستند. و بعد از برخاستن وی، از قبور برآمده، به شهر مقدس رفتند.»

رجعت در قرآن:

دسته‌ای از آیات قرآن، مربوط به رجعت‌هایی است که در گذشته اتفاق افتاده است. زنده شدن هفتاد نفر از یاران حضرت موسی، زنده شدن کشته‌ی بنی اسرائیل، زنده شدن مردگان به دست حضرت عیسی و ... از این دست آیات هستند.

دسته‌ی بعدی آیات رجعت، به وقوع این موضوع در آینده اشاره دارد:

❖ «وَ إِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ»

در آیه‌ی ۸۲ سوره‌ی نمل، به «**جنبنده زمین**» اشاره شده که با مردم حرف میزند.

• نگاه اهل سنت:

ابن عباس در توصیف «دابه الارض» می‌گوید: «دابه دارای بال و پر است و در آن از رنگ تمام حیوانات موجود است. در آن از هر امت، سیمایی است و سیمای او از این امت، زبان فصیح عربی است.»

اهل سنت رجعت را قبول ندارند و عقیده به رجعت را، برگرفته از عقاید اعراب جاهلی می‌دانند. و حتی تا جایی پیش رفته‌اند که معتقدین به رجعت را، کافر می‌شمارند!

این در حالی است که آنها هیچ دلیل عقلی و نقلی در رد رجعت ندارند.

با توجه به آیات قرآن، «دابه» برای هر مخلوق خداوند استفاده می‌شود و مختص به حیوانات نیست. و توصیفات اهل سنت از «دابه الارض»، تحت تاثیر اسرائیلیات است.

• نگاه شیعه:

در تفسیر قمی، به نقل از امام صادق (ع) روایت شده است که: رسول خدا (ص) به امیرالمومنین برخورد و او را در مسجد خوابیده دید؛ در حالی که مقداری شن جمع کرده و سرش را روی آن گذاشته بود. حضرت با پای خود حرکتش داد و فرمود: «برخیز ای دابه الارض!» مردی از اصحاب عرض کرد: یا رسول الله! آیا ما هم می‌توانیم رفقای خود را به این نام بنامیم؟ فرمود: «نه؛ به خدا سوگند! این نام، جز برای او نیست و او همان دابه‌ای است که خداوند در کتابش درباره‌ی او فرمود: «وَ إِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ...» آن گاه

فرمود: «یا علی! چون آخرالزمان شود، خداوند تو را در بهترین صورت بیرون می‌آورد؛ در حالی که با تو است وسیله‌ی داغ نهادن و دشمنان خود را با آن، نشان می‌کند»

❖ «وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا»

در تفسیر قمی، از امام صادق نقل شده است که آن حضرت فرمود: «مردم درباره‌ی این چه می‌گویند؟» راوی گفت: «می‌گویند: این آیه درباره‌ی قیامت است» فرمود: «نه، این طور که آنان می‌گویند، نیست؛ بلکه درباره رجعت است. مگر خدای تعالی، در قیامت از هر امت فوجی را محشور می‌کند و بقیه آن امت‌ها را رها می‌کند؟ با این که خودش فرمود: «وَوَحْشَرْنَهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا»؛ آنان را محشور کردیم و احدی را از قلم نینداختیم.»

امکان رجعت:

امکان هر چیز، به دو قسم تقسیم می‌شود: **امکان ذاتی و امکان وقوعی.**

(۱) شکی نیست که رجعت، به خودی خود، دارای امکان ذاتی است؛ چرا که زنده کردن مردگان چه در دنیا و چه در آخرت در توان خداوند است. و خدایی که می‌تواند همه‌ی انسان‌ها را در قیامت دوباره زنده کند؛ بر انجام این کار در مورد گروهی از آنها نیز تواناست.

(۲) بهترین دلیل بر امکان یک چیز، وقوع آن است. امکان وقوع رجعت، با بهره‌گیری از آیات قرآن و نیز براساس شواهد تاریخی، به سادگی قابل اثبات است.

رجعت کنندگان:

رجعت برای عموم نیست و فقط مومن محض و کافر محض رجعت می‌کند.

اولین رجعت‌کننده، **امام حسین (ع)** هستند. امام صادق (ع) می‌فرماید: «اولین کسی که به دنیا باز می‌گردد، حسین بن علی و یاران او، و یزید بن معاویه و یاران اوست. پس بدون کم و کاست آنها را به قتل می‌رساند.»

امیرالمومنین جزء اولین رجعت‌کنندگان است و در روایات فراوانی اشاره شده که ایشان چندین رجعت دارند. خود حضرت در این باره می‌فرماید: «من دارای رجعت پس از رجعت و بازگشت پس از بازگشت هستم؛ من رجعت‌ها و بازگشت‌ها دارم.»

رسول الله نیز، جزء رجعت‌کنندگان هستند. در قرآن کریم آمده است که خداوند به ابلیس، تا «روزی معلوم» فرصت داده است. در تفسیر این آیه آمده است که: «روز معلوم» روزی است که رسول الله شیطان را بر قبه الصخره در بیت المقدس، گردن می‌زنند.

علاوه بر اینها، **تمامی ائمه و پیامبران پیشین** رجعت خواهند کرد.

امام صادق (ع) می‌فرمایند: «خداوند هیچ پیامبری را، از حضرت آدم تا آخرین آنها، مبعوث نکرد مگر

اینکه به دنیا برمی‌گردند و علی بن ابی‌طالب را یاری می‌نمایند.»

برخی از رجعت‌کنندگان زن هستند و در یک مورد، ۱۳ نفر از زنان رجعت‌کننده نام برده شده‌اند؛ که آنها در مداوای مجروحین به امام زمان کمک می‌کنند.

در روایات داریم آخرین دولتی که روی زمین تشکیل می‌شود،

دولت رسول الله است که وزرای ایشان، بقیه‌ی اهل بیت هستند.

آثار تربیتی اعتقاد به رجعت:

- رجعت نقش عجیبی در ایجاد شور و نشاط دینی دارد.
- اعتقاد به رجعت در انسان یک سری استاندارد تعریف می‌کند و این شوق را به وجود می‌آورد که لایق رجعت شویم.

چرا باید رجعت رخ دهد؟!

۱. مومنانی که در دوران جور زندگی کردند، دوران پیروزی را هم ببینند.
خداوند اصحاب کهف را برگرداند تا دوران حکومت حق را به چشم خود ببینند.
۲. از توان مدیریتی مومنان استفاده شود.
افرادی مانند سلمان فارسی، در دوران زندگیشان موفق به بروز استعدادهای خود نشدند. معصوم می‌فرماید: «اگر کسی امیرالمومنین را ندیده بود، وارد شهر می‌شد و سلمان را می‌دید، فکر می‌کرد او علی است.» این گونه افراد باید برگردند تا از توانایی آنها در این دنیا استفاده شود.
۳. مومن برمی‌گردد تا از پاداش در رکاب امام زمان بودن، بهره‌مند شود.
ما نمی‌فهمیم در رکاب امام زمان بودن چیست؛ ولی وقتی می‌بینیم امام صادق می‌فرماید: «اگر دوران حکومتش را درک کنم، تمام عمر را خادم او خواهم بود.»؛ به عظمت این ماجرا پی می‌بریم.
۴. رجعت در راستای تکامل مومن و باعث تربیت اوست.
۵. رجعت زمینه‌ساز کیفرهای دنیایی و عذاب کفار، هنگام دیدن حکومت حق است.
۶. رجعت زمینه‌ی انتقام‌جویی از دشمنان را فراهم می‌کند.
۷. اصل کار رسول الله، هنوز انجام نشده است و ایشان باید برگردند و حکومت جهانی حق را برپا کنند.

در اولین سخنرانی صاحب الزمان در مسجد کوفه، که در اولین روزهای قیام آن حضرت برگزار می‌شود؛

هیچ کس به سخنان آن حضرت گوش نمی‌دهد!!!

چرا که همه محو تماشای جمال زیبای یوسف زهرا شده‌اند...

دیدن چهره‌ی امام زمان، نه تنها عبادت است؛ بلکه

نعمت بزرگیست که خداوند آن را روزی رجعت‌کنندگان می‌کند.

خداوندا! ما را در زمره‌ی رجعت‌کنندگان قرار بده.

**اللَّهُمَّ إِنَّ حَالَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ الْمَوْتُ الَّذِي جَعَلْتَهُ عَلَى عِبَادِكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا،
فَاخْرِجْنِي مِنْ قَبْرِ مُؤْتَرًّا كَفَنِي، شَاهِرًا سَيْفِي، مُجَرِّدًا قَنَاتِي، مُلَبِّيًا دَعْوَةَ الدَّاعِي فِي
الْحَاضِرِ وَالْبَادِي،**

**اللَّهُمَّ ارْنِي الطَّلْعَةَ الرَّشِيدَةَ، وَالْغُرَّةَ الْحَمِيدَةَ، وَاجْعَلْ نَظْرِي بِنَظْرَةِ مَنْنِي إِلَيْهِ،
وَعَجِّلْ فَرَجَهُ، وَسَهِّلْ مَخْرَجَهُ، وَأَوْسِعْ مِنْهَجَهُ، وَأَسْأَلُكَ بِمَحَبَّتِهِ
وَأَنْفِدْ أَمْرَهُ، وَأَشْدُدْ أَرْزَهُ، وَأَعْمُرِ اللَّهُمَّ بِهِ بِلَادَكَ، وَأَخِي بِهِ عِبَادَكَ...**

تدریس استاد رائفی‌پور

موضوع: رجعت

خلاصه و چکیده مطالب ارائه شده در کلاس‌های آموزشی معارف مهدویت

تهیه شده در واحد مهدویت موسسه مصاف، مهدیاران [@Mahdian](https://www.mahdian.com)